

UPA2015/126
20. maj 2015
Aqqaluaq B. Egede

**Inatsisartuni partiit tamalaat akornanni ukiuni tulliuuttuni
inuussutissarsiornermi periusissat pillugit
isumaqatigiissusiortoqarsinnaanera pillugu apeqquyteqaat
tunngavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.**

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit)

Alloriaqqinnissami tullermit inuussutissarfiorfinnik nutaanik pilersitsineq pisariaqartinneqassaaq. Aamma imaasinnaavoq, alloriaqqinneq tulleq tassaaratarsinnaasoq inuussutissarfiorfinnik amikkisaarfiunani sulinermit inuussutissarsiuteqartunik amigaateqarfiulersoq. Nunatta inuisalu siuariarteqqinnissaat anguneqassappat aalajangiisuulluinnartussaavoq naalakkersuinikkut suleqatigiiffiusinnaasut katersornissaat. Inuit Ataqatigiit piareersimalluinnarpugut nunatsinni inuit takusinnaasaannik inuussutissarsiornikkut periusissioqataanissatsinnut. Aamma pisariaqartipparput naalakkersuisooqatigiinnut assanik isaassinerput tigulluarneqarluni pingaartinneqarlunilu peqataaffigineqassasoq.

Taamatut oqariarlunga erseqqissarusuppara Inuit Ataqatigiit nalunnginnatsigu qinikkat partiilersuunnata nunatta inuisalu siunissaat pillugit suleqatigiissinnaasugut, anguniagaqatigiissinnaasugut, inuillu atugaannut aalajangiisuulluinnartoq inuussutissarsiorneq ataatsimoorullugu periusissiorsinnaagipput isumaqaratta.

Piumaqaagut aalisarnikkut inuussutissarsiuteqarnerup pilersarusiornissaanut. Takornariaqarneq tassaalersikkumavarput suliffissanik nutaanik aningaasarsiornikkullu isertitassanik nutaanik annertusaaviulersussaq. Imminut pilersorneq, nunatta avataanut niuernikkut aningaasanik annissuinitta millisarnissaannut nunamilu aningaasat uninngasut kaaviaartitallu annertusarnissaannut qitiutikkumavarput. Sanaartorneq aamma tassaavoq suliffissarpassuarnik pilersitsisartoq najukkanilu ataasiakkaani ineriartortitsinermit pilersitsisartoq.

Inuit Ataqatigiinnit anguniakkatta ilaat matumuuna saqqummiutissavakka: Takornariaqartitsinermit isertitassat ukiut qulit ingerlaneranni marloriaatinngortinniarpavut – tamanna ima anguniassavarput:

- nunaqarfiit takornariaqarfissatut ineriartortillugit

- takornarissat amerlarujussuarnissaat anguniangikkaluarlugu takornarissat nunatsinni aningaasanik atuinerusartut tikiinniarissaat anguniassavarput
- takornariaqartitsinermik pikkorissaanerit siammasinnerusut pisariaqarput – tassani nunaqarfinni pikkorissaanerit aamma siuarsarneqassapput, Tunumilu misilittakkat pitsaasut sinerissap sinnerani isumassarsiffiqeqassallutik
- takornariaqartitsinermik inuussutissarsiutillit pioreersut suleqatigalugit periusissamik tigussaanagerusumik suliaqarnissaq pisariaqarpoq
- nunap immikkoortuini takornariaqartitsinikkut siuarsaanerit ataqatigiissassapput
- ataatsimut isigalugu Nunarput takornariarfissatut piukkunnassusaa nittarsaaneqassaaq, assigiinngisitaarnerput takutillugu misigisassallu siammasinnerat pisuussutitut isigalugu
- nuna minguitsoq ujarassiornermilu periarfissat misigisassatut nittarsarneqassapput (øko- og geoturisme)

Inuussutissarsiutit ataavartut piffissamilu siviunerusumik isumalluutiqeqarsinnaasut qaqugumut piujuartinniagassaasut saniatigut aatsitassarsiorneq aamma pinneraasiassanik ujarassiorlutullu inuussutissarsiorneq tamarmik immikkut pingaaruteqarpoq. Suliassat ilaanni nunatta avataaniit sulisartunik aningaasaliisartunillu suleqateqarnissarput pisariaqarpoq. Aamma suliassat ilaat nunaqavissut namminneq ingerlatassaattut siuarsarneqartariaqartut samminerusariaqarpagut.

Inuussutissarsiornikkut allatigut periusissiornerit - inuussutissarsiornermik suliallit peqatigalugit suliarerusuppavut - partiillu akornatsinni naapissutiqeqarsinnaasut salliutikkumavagut.

Suliassat ilaat ukuussapput:

- nukissiuutit ataavartut siammasinnerusumik ineriartortinnissaat pisariaqarpoq - erngup seqerngullu nukinga annertoorujussuarnik pilersitsinngikkaluarluni atorluarneqarsinnaapput, nunani allani issittumiittuni tamanna aamma siuarsarneqarpoq, Nunattalu tassani salliulluni ineriartortitsinissaanut periarfissarput atorluassavarput - inuussutissanik pilersitsinerni nukissiuutit ataavartut atorluartarnissaat siuarsassavarput
- namminersorlutik inuussutissarsiorlutut pisortani allaffissornikkut aporfissaararpassui piiassapput
- projektit minnerit inissaqartinneqassapput siuarsarneqassallutillu, projektit minnerit inoqarfinni minnerni annertuumik sunniteqarsinnaapput taamaammallu nutaaliorusullutik aallartisaarusullutillu ingerlatsisut ikorfartorneqarnissaat siuarsassavarput
- soorunami aamma projektit annerit siuarsarneqartuassapput

Inuussutissarsiuteqarneq patajaatsoq sulinermillu

inuussutissarsiteqarneq siuariarluaqqullugit pisariaqavippoq ataatsimoorussaqaarnissarput, minnerunngitsumik aamma ammasumik naalakkersuinikkut peqataatitsisumik inuussutissarsiornikkut sinaakkutissioriaaseqaarnissaq immikkut pingaaruteqarpoq. Aamma suleqatigeeriaaseq maanna nalilersorlugu ammasumik suleqatigiinnerunissarput aqutissiuuttariaqaripput Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut. Kinguaariit tulliuttut siunissamilu atugarissaarneq aningaasarsiornikkullu imminut napatittunngorsaaneq timitalersussallugit piffissanngorpoq.

Taamaammat meeqqat inuusuttullu nutaaliorusussusermik (innovation) aallartisaarusussusermillu (iværksætter) piunassusermik pilersitsiffigissavagut, meeqqat atuarfiini inuusuttullu ilinniarfiit inuussutissarsiornikkut nutaaliorsinnaanermik sammisaqarnerulerneq aqutissiuunneqarnerisigut.

Ukiumiit ukiumut aningaasanik missingersuusiortarnikkut inuussutissarsiteqartut inerisaanissaannik aamma pilersaarusiukkamik ineriartortitsinissamik periarfissat killilersorneqarnerat arajutsisimaneqanngilaq. Arajutsisimanngisallu tassaaniartussaapput aaqqitassat. Misileraaneq isumassarsianillu siuarsaaneq tassaalersittariaqarpavut inuussutissarsiornikkut tunngavigineqarsinnaasunik misileraaviit. Misileraaneq atorluagassaavoq inatsisitigut inuussutissarsiutinik ernisussiortutut oqaatigineqarnissamut tunngavigineqarsinnaanngimmat.

Sanaartornermut ukiut arlallit atuuttussanik siammasissunik isumaqatigiissusiornissaq aamma suliarissallugu pingaaruteqarpoq. Isumaqatigiissut taanna ukiut ingerlaneranni nutartertuassaaq sanaartornermik suliallit toqqissisimanartumik ineriartortitsinnaaniassammata sanaartugassallu pillugit politikikkut qineqqusaarnerit tunngavigalugit ingerlatsineq unitsinniassammat. Sanaartornermut atatillugu kommunit akisussaaffii annertusarneqassapput. Kommunit kattunnerinut siunertaasumut tamanna naapertuutissaaq najukkanilu qanimut sullinneqarnermut iluaqutaassalluni.

Matumani pingaaruteqarpoq siammasissumik sanaartornermut tunngasutigut isumaqatigiinnissaq. Isumaqatigiissutit ingerlaavartumik inerisartuagassaapput naleqqussartuagassat. Ineriartorneq toqqissisimasoq patajaatsorlu allanngorartuunngitsumik, aamma qinersinermiik qinersinermut soqutigisanik allanngorartitsiviuaanngitsumik toqqammaveqalernissaa politikkerit uagut timitalerniagassaraarput.

Sanaartormnermut tunngasutigut kommunit akisussaaffinnik annertunerusunik tigusiartuaarnissaat avaqqukkuminaappoq, aamma pisariaqarpoq. Kommunit kattunnerat tunngavissiiniartussaavoq inuit

oqartussaaqataanerannik nukittorsaasumik pisortat kiffartuussineranni toqqaannarnerusumik inunnik peqataatitsisumik sumiiffinni ineriartortitsinissaq.

Inuussutissarsiutillu akilersinnaasut taakkuusarput isiginngitsuusaaruminaatsut, aallartinnissamut kajumilersitsisartut taakkualu aamma tassaasariaqarput misileraanerup ersarissisinniagassai. Avaqqunneqarsinnaanngilaq siunissami qaninnermi aningaasaliissutit ukiumoortut allatut aaqqissuulluakkamik ukiuni amerlanerusuni naatsorsuutigineqarsinnaalersillugit isumaqatigiissuteqarnissaq. Tassami inuussutissarsiutinik inerisaanerit qaammammiit qaammammut inerisagassaanatit piffissami sivisunerusumik patajaallisagassaapput, aamma aningaasarsiornikkut atugassarititaasut pisussaaffiusullu matumani pissutaaqataapput.

Naggasiullugu erseqqissassavara, Inuit Ataqatigiit noqqaavugut partiit allat inuussutissarsiornikkut siuarsaanissatsinnik suleqatiseralugit. Siunnersuutigaarput ukiuni arlaqarnerusuni atuussinnaasumik pilersaarummik suliaqarluta inuit nunatsinni inuussutissarsiorfiillu peqataaffigisassaannik periusissaq inaarsassagipput. Siunnersuutivut partiillu allat siunnersuutigiumaagassaat ineriartortitsigit. Nunatta inuisalu ataatsimoorneq tunngavigalugu siursaqatigiinnissaat tunngavissitsigu. Suleqatigiinnermi tassaannngilaq oqaatigeqattaarlugu pilersussa, iliuuseqarnissamut Inuit Ataqatigiit kaammaattuuteqarnerput matumuuna apuuteqqipparput.

Inuit Ataqatigiinnit Inatsisartut ataatsimoorlutik oqaaseqaatissaattut siunnersuuterput ilalerluarneqarumaartoq neriuutigaarput. Inuiaqatigiinni ataatsimoorfigisinnaasatsinnik nassaarumalluta isumasioqatigiinnissamut siunnersuutitta piviusunngortinnissaa suleqatigiissutigissavarput.